

PODREĆCZNIK

URZĘDNIKA STANU CYWILNEGO

Tom 1

**Podstawowe instytucje prawa
o aktach stanu cywilnego**

Tomasz Barankiewicz • Piotr Kasprzyk • Stanisław Kumiszcz
• Piotr Skubiszewski • Ewa Perłakowska
• Sławomir Wojciechowski • Przemysław Wypych

PODREČZNIK

URZĘDNIKA STANU CYWILNEGO

Tom 1

Podstawowe instytucje prawa o aktach stanu cywilnego

red. Piotr Kasprzyk

FUNDACJA INSTYTUT NAUKOWY IM. PROF. JÓZEFA LITWINA
LUBLIN 2018

Poszczególne części opracowali

Tomasz Barankiewicz – rozdział 4.

Piotr Kasprzyk – rozdział: 1.; 2.; 3.; 7.1.; 7.2.; 8.; 9.3.; 9.4.; 10.; 11.; 12.; 13.1.; 13.2.; 13.3.; 13.4.;
14.; 16.; 17.; 18.; 19.

Stanisław Kumiszczko – rozdział: 7.3.; 7.4.; 7.5.; 7.5.1.; 7.5.2.; 7.5.3.; 7.6.

Piotr Skubiszewski – rozdział: 5.; 6.1.; 6.2.; 6.3.; 6.4.; 6.5.; 6.6.; 9.1.; 9.2.; 15.

Ewa Perłakowska – rozdział 20.

Sławomir Wojciechowski – rozdział: 6.7.; 13.2.1.

Przemysław Wypych – rozdział 21.

Recenzent

dr hab. Grzegorz Jędrejek (prof. UKSW),

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Redakcja

Monika Skubiszewska

Projekt okładki, skład i łamanie

Wojciech Olech

Na okładce medal według projektu Jaromira Stasza

© Fundacja Instytut Naukowy im. Prof. Józefa Litwina, Lublin 2018

ISBN 978-83-948710-1-7

Zamówienia przyjmuje Fundacja Instytut Naukowy im. Prof. Józefa Litwina

ul. Jacka Woronieckiego 7/32, 20-492 Lublin

tel. +48 577 080 907, +48 501 426 908, +48 663 421 088;

e-mail: metryka@onet.pl; www.metryka.info

Druk i oprawa: „Tekst” s.j. • ul. Wspólna 19, 20-344 Lublin

Spis treści

Wprowadzenie	11
Wykaz ważniejszych skrótów	15

ZAGADNIENIA OGÓLNE DOTYCZĄCE REJESTRACJI STANU CYWILNEGO

ROZDZIAŁ 1

Rys historyczny rejestracji stanu cywilnego	19
1.1. Źródła prowadzenia ksiąg stanu cywilnego	19
1.2. Początki rejestracji stanu cywilnego w Europie	20
1.3. Początki rejestracji stanu cywilnego na ziemiach polskich	21
1.4. Rejestracja stanu cywilnego na ziemiach polskich w latach 1918–1939	22
1.5. Rejestracja stanu cywilnego na ziemiach polskich w latach 1939–1946	24
1.6. Rejestracja stanu cywilnego na ziemiach polskich w latach 1946–2014	25

ROZDZIAŁ 2

Współpraca międzynarodowa w zakresie rejestracji stanu cywilnego	27
2.1. Zagadnienia ogólne	27
2.2. Międzynarodowa Komisja Stanu Cywilnego	28
2.3. Europejskie Stowarzyszenie Urzędniczek i Urzędników Stanu Cywilnego	32

ROZDZIAŁ 3

Prawo urzędnicze w urzędach stanu cywilnego	33
3.1. Pojęcie prawa urzędniczego	34
3.2. Pojęcie – urzędnik	35
3.3. Status prawny kierownika USC i jego zastępcy	37
3.3.1. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) jako kierownik USC	37
3.3.1.1. Rys historyczny	37
3.3.1.2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ustawie o pracownikach samorządowych	38
3.3.1.3. Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w ustawie – Prawo o aktach stanu cywilnego	39
3.3.2. Kierownik USC i jego zastępca jako organ administracji publicznej	40
3.4. Wymagania do zatrudnienia wobec kierownika USC i jego zastępcy	44

3.4.1. Podstawa nawiązania stosunku pracy	44
3.4.2. Wymagania kwalifikacyjne wynikające z ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego	46
3.4.3. Apolityczność kierownika USC	47
3.5. Odpowiedzialność urzędnika stanu cywilnego	48
3.5.1. Zagadnienia ogólne	48
3.5.2. Odpowiedzialność dyscyplinarna	49
3.5.3. Okresowa ocena pracownika	49
3.5.4. Zakres odpowiedzialności wynikający z ustawy – Kodeks cywilny	50
3.5.5. Zakres odpowiedzialności określony w ustawie – Kodeks karny	51
ROZDZIAŁ 4	
Etyka urzędnicza – funkcje, zasady i podstawy	55
4.1. Dlaczego etyka urzędnicza?	55
4.1.1. Racje normatywne etyki urzędniczej	56
4.1.2. Racje nienormatywne etyki urzędniczej	57
4.2. Podstawowe funkcje etyki urzędniczej	58
4.3. Zasady i wartości proceduralne	61
4.3.1. Zasada i wartość praworządności	62
4.3.2. Przeciwdziałanie konfliktowi interesów w urzędzie	63
4.3.3. Bezstronność i obiektywność postępowania	64
4.3.4. Neutralność polityczna	64
4.3.5. Zasada jawności i ochrona tajemnicy	65
4.4. Społecznie oczekiwane postawy urzędnika	67
4.4.1. Postawa sumienności i rzetelności	67
4.4.2. Postawa odpowiedzialności	68
4.4.3. Postawa uprzejmości i życzliwości	70
ROZDZIAŁ 5	
Prawo samorządu terytorialnego – wybrane zagadnienia	71
5.1. Podstawowe zasady samorządu	71
5.2. Konstrukcja jednostki samorządu terytorialnego	73
5.3. Zadania samorządu terytorialnego	74
5.3.1. Zadania własne	74
5.3.2. Zadania zlecone	74
ROZDZIAŁ 6	
Ochrona danych osobowych w urzędzie stanu cywilnego	75
6.1. Prawna ochrona danych osobowych	75
6.2. Podstawowe pojęcia w zakresie ochrony danych osobowych	76
6.3. Zasady przetwarzania i ochrony danych osobowych	76

6.4. Obowiązki podmiotów przetwarzających dane osobowe i uprawnienia osób, których dane dotyczą	78
6.5. Udostępnianie danych osobowych	78
6.6. Odpowiedzialność za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych	79
6.7. Kierownik USC jako administrator danych osobowych oraz podmiot przetwarzający dane osobowe	79

ROZDZIAŁ 7

Podstawowe zagadnienia związane z analizą autentyczności dokumentów w zakresie rejestracji stanu cywilnego	83
7.1. Obowiązki kierownika USC w zakresie weryfikacji dokumentów w obrocie międzynarodowym	83
7.2. Legalizacja dokumentów zagranicznych	85
7.3. Zjawiska fałszerstw dokumentów w zakresie rejestracji stanu cywilnego	86
7.4. Zabezpieczenia dokumentów	87
7.5. Współczesny system zabezpieczania dokumentów tożsamości i paszportów	87
7.5.1. Zabezpieczenia w podłożu dokumentów	87
7.5.1. Zabezpieczenia w technice druku	89
7.5.1. Zabezpieczenia w szacie graficznej	90
7.5.1. Zabezpieczenia utajone	91
7.6. Bazy danych o dokumentach	91

ZAGADNIENIA SZCZEGÓŁOWE
DOTYCZĄCE REJESTRACJI STANU CYWILNEGO

ROZDZIAŁ 8

Pojęcie stanu cywilnego	95
8.1. Stan cywilny w nauce prawa	95
8.2. Zdarzenia kształtujące stan cywilny	96
8.3. Zasada niepodzielności stanu cywilnego	97

ROZDZIAŁ 9

Elektroniczna rejestracja stanu cywilnego	99
9.1. Rozwój technologii informatycznej – podstawowe pojęcia	99
9.2. Rejestr stanu cywilnego	101
9.3. Zasady rejestracji stanu cywilnego	101
9.4. Czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego	103

ROZDZIAŁ 10

Zasady sporządzania aktów stanu cywilnego	105
10.1. Podstawa sporządzenia aktów stanu cywilnego	106
10.2. Zakres zadań kierownika USC w celu prawidłowego sporządzenia aktu stanu cywilnego	107

10.3. Sposób prowadzenia rejestru stanu cywilnego	108
10.4. Przenoszenie aktów stanu cywilnego sporządzonych na podstawie przepisów do- tychczasowych do rejestru stanu cywilnego	111
10.5. Adnotacja, przypisek i wzmianka dodatkowa	112
10.5.1. Adnotacja	112
10.5.2. Przypisek	113
10.5.3. Wzmianka dodatkowa	115
10.6. Akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego	116
10.7. Właściwość miejscowa USC	117
ROZDZIAŁ 11	
Transkrypcja i transliteracja pisma	121
11.1. Zagadnienia ogólne	121
11.2. Zagadnienia szczegółowe	122
ROZDZIAŁ 12	
Akty stanu cywilnego	125
12.1. Pojęcie aktu stanu cywilnego	125
12.2. Moc dowodowa aktu stanu cywilnego	127
12.3. Moc wiążąca aktów stanu cywilnego w judykaturze	128
12.4. Moc dowodowa zagranicznych aktów stanu cywilnego	130
ROZDZIAŁ 13	
Rejestracja urodzenia dziecka – akt urodzenia	131
13.1. Zagadnienia wstępne	131
13.2. Zgłoszenie urodzenia dziecka	133
13.2.1. E-usługa elektronicznego zgłoszenia urodzenia dziecka	134
13.3. Treść aktu urodzenia	136
13.4. Dziecko nieznanymi rodziców	139
ROZDZIAŁ 14	
Zawarcie małżeństwa – akt małżeństwa	141
14.1. Prawo do zawarcia małżeństwa	141
14.2. Zawarcie małżeństwa – zagadnienia ogólne	142
14.3. Postępowanie przed kierownikiem USC	144
14.4. Akt małżeństwa	146
ROZDZIAŁ 15	
Rejestracja zgonu – akt zgonu	149
15.1. Problematyka śmierci człowieka	149
15.2. Sporządzenie aktu zgonu	150

ROZDZIAŁ 16

Zmiany w aktach stanu cywilnego	153
16.1. Sprostowanie aktu stanu cywilnego	153
16.2. Uzupełnienie aktu stanu cywilnego	157
16.3. Unieważnienie aktu stanu cywilnego	159
16.4. Odtworzenie aktu stanu cywilnego	162
16.5. Ustalenie treści aktu stanu cywilnego	163

ROZDZIAŁ 17

Transkrypcja zagranicznych dokumentów stanu cywilnego	165
--	-----

ROZDZIAŁ 18

Uznanie orzeczeń sądów państw obcych	169
---	-----

ROZDZIAŁ 19

Wydawanie odpisów aktów i zaświadczeń z rejestru stanu cywilnego	181
19.1. Zagadnienia ogólne	181
19.2. Wydanie odpisów osobom o ograniczonej zdolności do czynności prawnych	183
19.3. Pojęcie interesu prawnego przy wydaniu odpisów aktów stanu cywilnego i zaświadczeń	183
19.4. Interes publiczny przy wydaniu odpisów aktów stanu cywilnego i zaświadczeń ...	186
19.5. Interes faktyczny	186
19.6. Wydanie wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego	186
19.7. Zaświadczenie stwierdzające, że zgodnie z prawem polskim można zawrzeć małżeństwo	187
19.8. Zaświadczenie o stanie cywilnym	192
19.9. Wydanie dokumentów z akt zbiorowych	193
19.10. Zaświadczenia	194

ROZDZIAŁ 20

Dokumentacja tradycyjna i elektroniczna w USC z perspektywy archiwalnej	195
20.1. Bieżące zarządzanie dokumentacją w USC	196
20.2. Archiwum USC	199
20.3. Przekazywanie dokumentacji do archiwów państwowych	201

ROZDZIAŁ 21

Krótki przewodnik po skuteczności orzeczeń zagranicznych w sprawach osobowych i rodzinnych	205
---	-----